

Η εξέλιξη του Στωικισμού (Αθανάσιος Κορώνης, MSc στην Ορθόδοξη Θεολογία - Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Ο Στωικός κόσμος από τον συγχρωτισμό του με άλλα διανοήματα, από τον διαρκή και ανοικτό ιδεολογικό πόλεμο κυρίως από τους Ακαδημαϊκούς και τους Επικούρειους, αλλά και από τη διαφοροποίηση των πρακτικών αναγκών της κοινωνίας, εξελίχθηκε και δεν έμεινε πεισματικά σταθερός στις αρχικές του θέσεις. Υπέστη ποιοτικές εσωτερικές αλλαγές τόσο σε βασικά πρακτικά θέματα, όσο και στη φιλοσοφική του έκφραση, διότι οι διδασχές του δεν ήταν άκαμπτα δόγματα Χριστιανικού τύπου. Η ουσιαστική βελτίωση ενίσχυσε την φιλοσοφική δυναμική του σε τέτοιο βαθμό ώστε η δράση του επηρέασε ακόμη και εκείνους, οι οποίοι απέρριπταν τα δόγματα της σχολής του. Ο Ζήνων ο Ταρσεύς και ο Διογένης ο Βαβυλώνιος απέρριψαν της θεωρία της εκπύρωσης του κόσμου. Το ίδιο έκαναν, κατά τον Φίλωνα και ο Παναίτιος και ο Βοήθιος ο Σιδώνος, οι οποίοι προσχώρησαν στο ριζοσπαστικό δόγμα της αφθαρσίας και της αιωνιότητας του κόσμου. Ο ίδιος συγγραφέας μας παραδίδει και την αποδεικτική συλλογιστική του Βοηθίου, ο οποίος τη βασίζει στην στωική δόξα ότι δεν υπάρχει δημιουργία από το μηδέν. Βάσει αυτής της αρχής ο Βοήθιος απορρίπτει ως άτοπη την γέννηση και την φθορά του κόσμου. Διότι Έξω από τον κόσμο υπάρχει μόνο το κενό, το οποίο δημιουργήθηκε όταν συγκεντρώθηκαν όλα τα στοιχεία της ύπαρξης σε μια

ορισμένη περιοχή αδειάζοντας τον υπόλοιπό χώρο. Η περιοχή συγκέντρωσης είναι ο κόσμος και μέσα του δεν υπάρχει καμία φθοροποιός δύναμη(ασθένεια) ικανή να καταστρέψει το σύμπαν (Θεό). (Γεωργούλης, 2008: 403-404)

Την τροποποίηση της ηθικής αντίληψης των Στωικών για την απάθεια (αδιαφορία) μαρτυρεί η διαβάθμιση των αμαρτημάτων από τον Ηρακλείδη τον Ταρσέα. Αυτό το ριζοσπαστικό ρήγμα στη επιλογή της αδιαφορίας για τη ζωή επαναφέρει τον ανθρωπισμό τον οποίο είχε παγώσει η ακαμψία του ορθολογισμού. Παράλληλα η κρίση του ανθρώπου γίνεται τώρα στα πλαίσια του ανθρωπίνως δυνατού. Ο Παναίτιος ο Ρόδιος (185-109) αντιλήφθηκε γρήγορα την βαθιά αξία του ανθρωπισμού και αγωνίστηκε για να αναγνωριστεί από τη Στοά και όχι μόνο. Ο Στωικός διανοούμενος επηρέασε βαθιά τη Δύση εμπνέοντας της το ελληνικό ιδεώδες του ανθρωπιστικού πνεύματος. Η πιο γνωστή επίδραση του είναι στον Κικέρωνα ο οποίος στο έργο του «Περί καθηκόντων» αναφέρει τις ανθρωπιστικές σκέψεις του Παναίτιου. Στους Χριστιανικούς Χρόνους ο Αμβρόσιος των Μεδιολάνων (Μιλάνο) επηρεασμένος από το έργο του Κικέρωνα διαδίδει μέσω αυτού, αλλά και των έργων του, στη Χριστιανοσύνη τις ανθρωπιστικές ιδέες του Παναίτιου. Ο Παναίτιος διαφώνησε σε πολλά καίρια σημεία του Κινήματος και απομακρύνθηκε από αυτά. Εγκατέλειψε την θεϊκότητα της ψυχής θεωρώντας την σαν μίξη δύο υλικών του πυρός και του αέρα. Αυτή η υλική οντολογική σύνθεση της ψυχής αποκλείει την αθανασία της και επιφέρει την καταστροφή της με τον θάνατο. Της επιτρέπει αντίθετα, να επικοινωνεί σαν πυρ με τον παγκόσμιο λόγο και σαν αήρ με την άλογη φύση. Ερχόμενος σε ρήξη με τον Ορθόδοξο Στωικισμό περί ψυχής προτείνει τη θεωρία της ύπαρξης εντός του ανθρώπου και ενός άλογου στοιχείο το οποίο αποτελεί τη φύση του. Ο Παναίτιος για να συμφωνήσει την οντολογική κατάσταση της ψυχής με την ανθρωπολογική της κατέφυγε στον

ψυχικό δυαδισμό. Διαίρεσε, δηλαδή, την ψυχή στο λογικό και άλογο μέρος. Το λογικό είναι ανώτερο και είναι το «ηγεμονικό» το οποίο κατευθύνει το άλογο. (Γεωργούλης, 2008: 404-407)

Ο στωικισμός γρήγορα εξελίχθηκε σε πρωτεύον φιλοσοφικό κίνημα της ελληνιστικής εποχής αλλά και της μετέπειτα Ρωμαϊκής. Η δυναμική του επηρέασε τα προϋπάρχοντα πνευματικά κινήματα άλλα και εκείνα τα οποία αναπτύχθηκαν κατά τη διάρκεια της ζωής του. Η βασικότερη πνευματική κίνηση η οποία αναδύθηκε μεσουρανούντος του Στωικισμού ήταν ο Χριστιανισμός. Ο χριστιανισμός «μολύνθηκε» για να επιβιώσει από τα ειδωλολατρικές αρχές του Στωικισμού. Οι Πατέρες της Εκκλησίας επηρεάστηκαν βαθιά από τον στωικισμό απομόνωσαν επιλεκτικά και χρησιμοποίησαν κατά το Χριστιανικό δοκούν στωικά διδάγματα, (όπως εκείνα του καθήκοντος και της ανδροπρέπειας. Επειδή ο Χριστιανισμός είναι πατριαρχικός η ανδροπρέπεια του ταιριάζει απόλυτα) τα οποία μεταγγιζόμενα στη θρησκεία τους θα την βοηθήσουν να μην εξαφανιστεί πριν ακόμα αναπτυχθεί. (Long,2012:177-)

Οι στωικοί κατέφυγαν στη συμβατική διαίρεση της φιλοσοφίας σε τρία μέρη. α) την λογική που σαν αντικείμενο της είχε την σπουδή του του λόγου. Η λογική των Στωικών είχε διαφορετική έννοια από την σημερινή. Περιλάμβανε, επιπλέον, εκτός από την λογική όπως τη εννοούμε σήμερα την επιστημολογία, (την θεωρία της γνώσης) τη μελέτη της γλώσσας και της ρητορικής. β) τη φυσική, για την κατανόηση της φύσης και του σύμπαντος, γ) την ηθική, πεδίο έρευνας της οποίας ήταν η γνώση της φύσης του ανθρώπου και του ιδανικού τρόπου ζωής του. (Sharples,2002:22)

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)